

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Bródy Sándor*
Cím: *Éjjel a malomban*

Forrás: *Ar. Est*

Ar.
(Hely)

1915 III
(Idő) *28*

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy *381.631*

Hely

Idő *"1915"*

Személy

Helyszám

Budapest gyomra

Éjjel a malomban

Éjjel, hajnal felé fölmentem egy nagy pesti malomba. A Soroksári-ut végén van, »Hungáriá«-nak hívják, valamelyik nagy banké, melyiké, már elfeledtem. Környöskörül hasonló masztodon épületek: a »Király«, a »Gizella«, és a pékek malma, meg a százszemű »Concordia«, a mely azonban most minden szemére vak. A többi rengeteg épület a világos, sőt színes szemein keresztül vidáman, sőt biztatóan néz szét az éjszakában: élnek, ölnek, és a meddig van mit, addig nincs baj.

Nagyon hálás vagyok a »Hungáriá«-nak, hogy éjnek idején beeresztettek, sőt mind a hét emeletén kalauzoltak. Tudom, a malmok nem szívesen látják a vendéget, még az olyan tudatlant is, mint én, majdnem mindeniknek van félteni való titka, vagy a mit titoknak neveznek. A gyújtogatástól, helyesebben a tüztől is tartanak. Különösen most, a mikor ez, alkalmasint véletlenül, a leggyakoribb eset. Természetes,

hogy mint különösen óvatos természet, a vizsgálódást a hetedik emeleten kezdettem, a hol a malom viztartói és a tűz ellen való szerszámai vannak. Meg a legnagyobb kilátás. Budapest alattam, érdeklődésemnek a legkedveltebb tárgya, ki nek gyomra, idegrendszere, szíve és elméje a legnagyobb száju és legkülönösebb és mintha a gyökeres változások közepette nem változott volna. Az éjszakai látkép ugyanaz: világos és vidám.

A mogorva Berlin és a keservesen kedélyes Bécs hozzá képest sötét és borus, itt: némely városi urak ügyetlenségétől s lélekjelenlétük pillanatnyi, de annál fontosabb elvesztésétől eltekintve, minden a régi nek látszik. Az élet erős hangjai hallatszanak föl a hetedik emeletre és szabad szemmel is látható, hogy a mulató- meg evő-ivó helyek körül erős a világosság és mozgalmas az élet. Azt nem láthatom, de konsta-

tálom fönt magamban a magasságban, hogy az alkohol nagyobb szerepet játszik lent a városban, mint valaha, a nem értéktelen magyar és pesti könnyelműség úgy üti kedélyét, a hogy tudja. És az időleges szerelem, a melynek eddig is szép szerepe volt Kelet e metropolisában: szintén szépen megnőtt, megújodott, részben kieserlőddött, azaz az történt, a mi végzetes időben történni szokott minden életképes helyen.

És én, az élet szükségességének e monumentális palotájában megállapítom magamban, hogy nem baljóslatu dolog az, a mi most odalent kifejlődött: német és nem német sebesült vagy átutazó katonák karonfogvást haladnak hölgyekkel, a kiknek a grandiózus idő megváltoztatta a családi állapotait, leszerelte konzervatívizmusát és a régi erkölcs áldozatul esett az izgalmas állapotoknak. Mindez azonban a közelségből való megfigyelés, a megszűrésből, a mi helyesebb és igazabb, az a látásom, hogy Budapest a régi szép, dus, rendetlen és regényes, de egyszersmind reményteljes: baj e

helyet nem érheti, csak megnőlköhet és még a bajt is máról-holnapra kiheveri.

Igy, most, a nagy biztonságban és a nagy masszában, hogy háború van, csak egy térségen látszik: jobbkézt a csepeli óriási telep, W eisz uré, a ki az élő és éltető muniációt milliószám gyártja, sokszor tizezer munkással dolgozván éjjel és nappal. Reflektorok fehér nappali fényében uszik a telep, alkalmasint azért, hogy idegen árnyékok ne settenkedhessenek körülötte. Bal-kézt a békés Duna, a ki éjszakának idején mindig rejtelmesen és katasztrofálisan folyt lefelé, mert vitte a nagyváros tavaszi öngyilkosait. Vége a rejtelemnek, szelid szirup a végzetes sötét víz, pisztráng-patakok odafent több halottat usztatnak egy héten, mint ő egy esztendő alatt, a Duna ezekhez képest édeskes szirup lett.

A mezők, legfőként a rozsok illata bent a malomban, a hol Hoff ur, a főgépész és a főmolnár kalauzolnak. Munkást alig látok, csaknem minden automatikus uton végeztetik itt, mintha egy emberfölkötti, mégis

emberi szervezet végezné. Fehér és faszínű, vagy fa minden a hét emeleten, a hol az élet emeletek szerint tökéletesedik, bárha viszont minden emeletnek bizonyos autonómiája van. Ha jól figyeltem meg a hatodikon kezdődik a durva munka, az első nevelés, és az elsőn befejeződik az evolúció, mindenféle lisztek és főzelékek tökéletesek.

A földszinten — úgy tetszik nekem — hasmánt fekvő két rengeteg acél állat, feketék, testesek, de mégse irombák: egynek-egynek annyi ereje van, mint hat-hétszáz lónak együtt. E kettő az erő és ez élteti és mozgatja a százszorosán komplikált szerkezetet, a melynek legérdekesebb szervei a sik-szíták. Mintha láthatatlan kezek mozgatták ezeket, annyi és olyan ritmikus mozgást téven, a mennyi éppen kell. A szíták alatt fehér zsákok engedelmesen tartják a szájukat, nem fogja őket senki és bezárulnak, ha már elég.

Az ur a malomban a kukoricaliszt — nem egyféle — és a kukoricadara. A buza, a tekintetes tiszta buza sehol, mondják ezt a »Hungária« a hi-

res budai malmában őrli. Szinte elszomorított, hogy nem látok búzát, minden földi növények e legkedvesebbikét, a mely a maga szerénységében a legnagyobb ur e földön. A legegyszerűbb és legszaporább, mint maga a nép, általa és belőle élünk.

Szép szerencse és nagy kitüntetés, hogy éppen a magyar földet úgy szereti és hogy nekünk még mindig több van belőle, mint akárkinek, — mondja a molnárom, a ki ezt biztosan jobban tudja, mint maga Harkányi is. Csak ne pazaroljuk oktalanul és ne takarékoskodjunk vele tervtelen és céltalan... Rozsot most is őröl a malom és ennek a kimondhatlan jó szaga tölti be a nem művészi, mégis legszebb termeket.

Az úgynevezett griz, a békében mellőzött, pedig oly jóízű dara is nagyban készül itt, és jogaihoz jut az árpa, a melyből sokféle gyöngyöt készítenek, nagyot, kicsinyt, katonának valót, rituális gerstlit is. Műkövek köszörülik a mogyorónagyságu lengyel borsót, majd újra a katonák számára, hogy szaporább legyen, két-három részre hasogatják. Mekkora gazdagsága és változatossága ez az élelmiszereknek és rengeteg a készlet: uri és magyar dolog ez, a mi

termésünk és a mi jövődönk. És én azt hiszem, a hadiszerecséhez épp úgy hozzátartozik a jó, sok és természetes elemőzsia, mint Hindenburg nevezetes idegeregje.

Szent Germinal havában — e szent nem valami jól érezheti most magát — az éjszaka szívesen és könnyen enged a reggnek. Világosodott már, a mikor elhagytam a legközségesebb és legfantasztikusabb középületet. Egy hajításnyira tőlem a világhírű pesti közbádoghid, meg kéne nézni, de oda még korán van. Most viszik arrafelé az elitált kedves és szelid harmok fehér csordáját. Hogy igyekeznek!

Hízott ökrök, szűz gulyák, tehének, a kik alázatosan tejlenének és ellenének még évekig, de nem lehet velük várni. »Csáko hej, Bimbó haj!« hajtja és inti őket a szenvedetlen, bár biztosan nem rossz szívű hajtsár. És mennek előre, egyszer-egyszer öklelőzve, egymás nyakát végignyálva a fehér állatok, tudatlan, eltelve az élet szent ösztönétől és alkalmasint a szükséges halál szükséges előérzete nélkül. Megelőre a fehér csorda sebtében meghalni, hogy mi hosszán élhessünk.

Bródj Sándor.